

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

İSMAİL EFE VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/28410

Karar Tarihi : 26/2/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL

Selahaddin MENTEŞ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucular : İsmail EFE ve diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekili : Av. Seyit Nusret ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde mevsimlik işçi statüsünde çalıştırılan kişilerin yıllık izin ücretine ilişkin yargılamalardaki içtihat farklılığı nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, Anayasa'ya aykırılık iddiasının karşılanmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Davalarla İlgili Süreç

2. Başvurucular; Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünde (Genel Müdürlük) kadroya alınmadan önce uzun yıllar aynı işte ve aynı işyerinde aralıklı işçi statüsünde çalıştıklarını belirterek 2001 yılında kadroya geçirilmeden önceki dönem çalışmalarının mevsimlik işçilik olup olmadığının belirlenmesi, yıllık izin hakkı ile yıllık izin ücreti alacaklarının tespitine ve tahsiline karar verilmesi talebiyle davalar açmıştır.

3. Tokat 1. İş Mahkemesince (Mahkeme) davaların reddine karar verilmiştir. Kararların gerekçelerinde; başvurucuların çalıştıkları Köy Hizmetleri İl Müdürlüğünün 13/1/2005 tarihli ve 5286 sayılı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Kaldırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile kapatılarak işyerlerinin il özel idaresine devredildiği, başvurucuların mevsimlik işçi olarak dava konusu dönemde 1999 yılında on bir ayın üzerinde çalıştıkları, 1999 yılı haricindeki çalışmalarının 330 günün altında kaldığı, 1999 yılına ait yıllık izin ücretlerinin ise başvuruculara arabuluculuk aşamasında ödendiği, başvurucuların da bu durumu kabul ettiği belirtilmiştir. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 53. maddesinde niteliğinden dolayı bir yıldan az süren mevsimlik işlerde yıllık izin hakkı olmayacağının düzenlendiği ancak toplu iş sözleşmesi (TİS) ile işçi lehine düzenleme yapılmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir. Mevcut TİS'te mevsimlik işçinin özel olarak yıllık izin hakkından yararlanacağına ilişkin hüküm olmadığından mevsimlik işçi olarak geçen dava konusu dönem açısından başvurucuların yıllık izin ücretinden faydalanamayacakları sonucuna varılmıştır.

4. Başvurucular, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçelerinde; yıllık izin ücreti konusunda diğer çalışanlara göre ayrımcılığa maruz bırakıldıklarını, benzer davaları kabul eden İstanbul'daki çok sayıdaki iş mahkemesi ile İstanbul Bölge Adliye Mahkemesindeki hukuk dairelerinin kararlarını dava dosyalarına sunduklarını, iki yıldır İstanbul'daki benzer hukuki uyuşmazlıkların işveren ile arabuluculuk aşamasında çözüldüğünü belirtmiştir.

5. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. ve 8. Hukuk Daireleri istinaf başvurularını kesin olarak reddetmiştir. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesinin gerekçeli kararlarının ilgili kısmı şöyledir:

"4857 sayılı İş Kanunu'nun 53/3. maddesi uyarınca mevsimlik işlerde yıllık ücretli izinlere ilişkin hükümler uygulanmayacağından mevsimlik işçi, 4857 sayılı İş Kanunu'nun yıllık ücretli izin hükümlerine dayanarak yıllık ücretli izin kullanma veya buna dayanarak ücret alacağı talebinde bulunamaz. Hemen belirtmek gerekir ki, 53/3. maddedeki kural, nispi emredici kural olup işçi lehine bireysel iş sözleşmesi ya da toplu iş sözleşmesi ile yıllık ücretli izne ilişkin hükümler düzenlenebilir ve mevsimlik işçiler için yıllık izin hakkı tanınabilir.

Öte yandan bir işyerinde başlangıçta mevsimlik olarak çalıştırılan ve daha sonra devamlılık arzeden işte çalıştırılan işçinin, mevsimlik dönemdeki çalışması kıdeminde dikkate alınmasına rağmen yıllık ücretli izinde dikkate alınmaz. Bu nedenle işçinin mevsimlik dönemde geçen kıdemi, daha sonra izne hak kazandığı dönemde izin süresinin belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Ancak bu olgu için işçinin mevsimlik çalıştığı belirtilen dönemde yapılan işin gerçekten mevsime bağlı olarak yapılması gerekir.

Yapılan iş mevsimlik değil ancak işçi aralıklı çalıştırılmış ise mevsimlik işten söz edilemeyeceğinden bu sürede de bir yılı doldurmak şartı ile izne hak kazandığı kabul edilmelidir.

Yasa koyucunun mevsimlik işte yıllık izin öngörmemesinin temel gerekçesinin çalışan süre itibarıyla dinlenme ihtiyacının ortaya çıkmamış oluşudur. Ne var ki özellikle işçinin her yıl 11 ay civarında çalıştırılması ve kısa bir askı süresinden sonra yeniden çalışmaya devam etmesi, diğer bir ifadeyle yılın tamamına yakın bir bölümünde çalışılma hâlinde anayasal temeli olan dinlenme hakkının tanınması gerekmektedir. 11 ayı aşan çalışmalarda ise yılın kalan bölümünde dinlenme hakkının gereğinin yerine getirilmesi için gereken süre bulunmadığından, 11 ayı aşan çalışmalarda çalışma şeklinin mevsimlik iş olarak değerlendirilmesine imkân bulunmamaktadır. Bu çeşit bir çalışmanın mevsimlik olarak değil, fasilalı çalışma olması nedeniyle ve mevsimlik işten söz edilemeyeceğinden bu sürede de bir yılı doldurmak şartı ile işçinin izne hak kazandığı kabul edilmelidir.

Somut olayda, Mahkemece hükmüne esas alınan bilirkişi raporunda davacının talebi doğrultusunda daimi kadroya geçirildiği tarihe kadarki dönem değerlendirilmiştir. Davacının kadroya geçtiği döneme kadar yaptığı iş, çalışmasının yılın belli döneminde toplanması dikkate alındığında arabuluculuk aşamasında anlaşmaya varılan 1999 yılı dışındaki dava konusu dönemde mevsimlik işçi olarak çalıştığı, bu dönem için yıllık izin hakkının doğmadığı kanaati oluşmuştur."

6. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin gerekçeli kararlarının ilgili kısmı ise şöyledir:

"Somut olayda, Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporunda davacının 2000 yılında daimi kadroya geçirildiği kabul edilerek hesaplama yapılmıştır. Davacının çalışmasının yılın belli döneminde toplanması, yaptığı iş dikkate alındığında arabuluculuk aşamasında anlaşmaya varılan 1999 yılı dışındaki dava konusu dönemde mevsimlik işçi olarak çalıştığı, yapılan iş sözleşmelerinde de bunun belirtildiği, davacının toplam hizmet süresine göre hak kazandığı izin günü belirlenmeden sadece kadroya geçmeden önceki yıllar itibarıyla izin hak edip etmediği incelenerek yıllık izin ücreti hesaplandığı, davacının toplam çalışma süresi belirlenip buna göre Toplu İş Sözleşmesi hükümleri dikkate alınarak hak kazandığı izin günü ve kullandığı izinlere göre yıllık ücretli izin alacağı hesaplanması gerekirken yapılmaması hatalı olmuşsa da, davacı tarafın dava dilekçesindeki talebi ile istinaf sebepleri dikkate alındığında istinaf sebebine göre davanın reddine ilişkin Mahkeme kararında hukuka aykırılık bulunmadığı anlaşıldığından."

7. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

8. Ekli tablonun (B) sütununda bulunan başvuruların konu yönünden irtibatı nedeniyle Komisyonlar tarafından 2020/28410 numaralı başvuru ile birleştirilmesine ve incelemenin bu dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

10. Başvurunun incelenmesi sürecinde başvuruclardan Memet Çakmak'ın 18/12/2020 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır. Vefat eden başvuruclunun vekiline yapılan 11/3/2024 tarihli bildirimle rağmen mirasçıları süresinde başvuruyu devam ettirmek istedikleri yönünde bir beyanda bulunmamıştır.

B. Başvuru Formlarında Belirtilen ve Somut Davalar ile Benzer Nitelikte Olduğu İleri Sürülen Davalarla İlgili Süreçler

1. İstanbul 9. İş Mahkemesinin E.2010/999, K.2011/509 Sayılı Kararına Konu Davayla ilgili Süreç

11. Başvuruclular ile aynı durumda olan A.M. benzer iddialarla İstanbul 9. İş Mahkemesinde dava açmıştır. İstanbul 9. İş Mahkemesi 30/6/2011 tarihli kararıyla davayı kabul etmiş ancak Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 21/11/2013 tarihinde kararı bozmuştur.

12. Bozma kararında; A.M.nin Genel Müdürlük personeli olarak çalışmaktayken İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına devredildiği, daha sonra İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresinde çalışmaya devam ettiği, kadroya geçirildikten sonra yıllık izinlerinin kullandırıldığı ve bilirkişi tarafından fiili hizmet süreleri toplanarak kullandığı yıllık izinleri mahsup edilmek suretiyle yapılan hesaba göre kabul kararının verildiği belirtilmiştir. 4857 sayılı Kanun'un 53. maddesinde mevsimlik işlerde yıllık izin hakkının doğmayacağı belirtilmiş ise de yılın ne kadarlık bölümünde çalışılması hâlinde bunun mevsimlik iş sayılacağı yönünde bir düzenlemeye yer verilmediği ifade edilmiştir. Yılın tamamına yakın bir bölümünde çalışma hâlinde dinlenme hakkının tanınması gerektiği, istikrar kazanan kararlarında çalışmanın on bir ayın üzerine çıktığı hâllerde mevsimlik iş ilişkisinin dışına çıkıldığının ve daha sonraki çalışmalar için yıllık izin hakkının doğduğunun kabul edildiği

vurgulanmıştır. Bu kapsamda A.M.nin çalışmasının on bir ayın üzerine çıktığı yıllar var ise bu yönden bilirkişiden ek rapor alınması ve sonucuna göre karar verilmesi gerektiğine, on bir ayın üzerinde çalışmasının olmadığı yıllar için ise ret kararı verilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

13. İstanbul 9. İş Mahkemesi 1/4/2014 tarihli kararıyla önceki kararında direnmiştir. Karar gerekçesinde A.M.nin çalıştığı işyerinin mevsimlik iş yapılan yer olmadığını, çalışmalarının birbirini takip eden belirli süreli hizmet sözleşmeleri ile devam ettiğini, yaptığı işin mevsimlik iş olmadığını ve aralıklı olarak işyerinde çalıştığını, buna göre A.M.nin işveren tarafından kullanıldığı veya karşılığının ödendiği ispat edilemeyen 164 gün karşılığı yıllık izin alacağı olduğunu açıklamıştır.

14. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 16/1/2015 tarihli kararıyla A.M.nin mevsimlik işçi statüsünde olmadığı, yılın her ayında işyerine girişi ve çıkışı yapılmak suretiyle çalıştığı, bu nedenle direnme kararının doğru olduğu gerekçesiyle anılan kararı onamıştır.

2. İstanbul 3. İş Mahkemesinin E.2014/68, K.2017/208 Sayılı Kararına Konu Davayla İlgili Süreç

15. Başvurucular ile aynı durumda olan A.K. benzer iddialarla İstanbul 3. İş Mahkemesinde dava açmıştır. İstanbul 3. İş Mahkemesi 4/4/2017 tarihli kararıyla davayı kısmen kabul etmiştir. Karar gerekçesinde A.K.nın geçici statüde çalıştığı döneme ait olup on bir ay çalıştığı yıl için izin hakkının doğacağını, en az bir yıl çalışmış olması nedeniyle bu dönemlere ait kullanılmayan izin alacağı olduğunu beyan ederek talepte bulunduğunu, Yargıtayın kararları dikkate alınarak çalışmasının on bir ayın üzerine çıktığı yıl ve sonrası için yıllık izin ücretine hak kazandığını belirtmiştir.

16. Tarafların bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurusu üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 29. Hukuk Dairesi 19/12/2019 tarihinde anılan kararın kaldırılmasına ve davanın kabulüne kesin olarak karar vermiştir. Karar gerekçesinde Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin (bkz. §§ 13, 14) ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun kararları dikkate alındığında A.K.nın geçici statüde çalıştığı tüm dönem için yıllık izin hakkının doğacağını belirtmiştir.

3. İstanbul 9. İş Mahkemesinin E.2014/57, K.2017/86 Sayılı Kararına Konu Davayla İlgili Süreç

17. Başvurucular ile aynı durumda olan O.T. benzer iddialarla İstanbul 9. İş Mahkemesinde dava açmıştır. İstanbul 9. İş Mahkemesi 2/3/2017 tarihli kararıyla davayı kabul etmiştir. Kararın gerekçesinde O.T.nin Genel Müdürlük personeli olarak çalışmaktayken İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığına devredildikten sonra sendikasını değiştirdiği 16/11/2005 tarihine kadarki çalışma süresi içinde belirsiz süreli sözleşmeyle çalıştığını, kadroya geçirilmeden önceki ilk işe girişte geçici mevsimlik işçi kadrosundaki çalışmasının daimî işçi kadrosunda geçen işçi gibi kabul edilerek derece ve kademe ilerlemelerinin hesabında esas alındığını ifade etmiştir.

18. Söz konusu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesi 13/9/2018 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Karar gerekçesinde O.T.nin düz işçi olup daimî kadroya geçtikten sonra da aynı işte çalıştığını, gerek TİS'te gerekse iş sözleşmesinde işin

mevsimlik olduğunun ve O.T.nin mevsimlik işte çalıştığının belirtilmediğini, sadece O.T.ye ödenen ücretin miktarının belirlendiğini ifade etmiştir. Özellikle dokuz ay ve üzeri olan yıl çalışmalarında mevsimlik bir işten söz edilemeyeceğini, yenilenen sözleşmeler nedeniyle belirsiz hâle gelen iş sözleşmesine dayanılarak O.T.nin aralıklı çalıştığının anlaşıldığını, aralıklı çalışmada ise işçinin yıllık ücretli izin hakkını kazanacağını açıklamıştır.

4. Giresun 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/657, K.2007/655 Sayılı Kararına Konu Davayla İlgili Süreç

19. Başvurucular ile aynı durumda olan D.A.Y., M.D., M.Ç., S.T., A.K., M.A. ve O.P. benzer iddialarla Giresun 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (iş mahkemesi sıfatıyla) dava açmıştır. Giresun 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 25/12/2007 tarihinde davayı kısmen/tamamen kabul etmiştir. Kararın gerekçesinde; bilirkişi incelemesi yaptırılması üzerine düzenlenen raporda davacıların kadro almadan önce ve kadro aldıktan sonra yaptıkları işin niteliğinde bir değişme olmadığı, vize alınmak suretiyle geçici işçi olarak çalıştırıldıkları, dolayısıyla yaptıkları işin mevsimlik sayılmayacağı, işin mevsimlik iş olmaması nedeniyle aralıklı çalıştıkları sürenin yıllık ücretli izin hesabında dikkate alınacağı yönünde görüş bildirildiğini belirtmiştir. Buna göre söz konusu bilirkişi raporunu hükme esas alarak davacıların çalışmalarının mevsimlik iş olmadığını kabul etmiştir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 25/3/2010 tarihinde karar onanmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

20. Ekli tablonun (B) sütununda bulunan 2020/29557 numaralı 63. sıradaki başvurunun konu yönünden irtibatı nedeniyle 2020/28410 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. 2020/28768 Numaralı Başvuru Yönünden

21. Anayasa Mahkemesi *Emin Kırmızıgül* ([1. B.], B. No: 2023/13689, 18/12/2024) ve *Enver Karabey* ([2. B.], B. No: 2021/36984, 22/1/2025) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Somut olayda bireysel başvuru tarihinden sonra başvuru süreci devam ederken 18/12/2020 tarihinde başvurucu Memet Çakmak yaşamını yitirmiş ancak başvuru vekili veya mirasçıları verilen süre içinde başvuruya devam etme yönündeki iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemiştir. Başvurunun incelenmesini devam ettirmeyi gerekli kılan ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen nedenlerden birinin de bulunmadığı anlaşıldığından 2020/28768 numaralı başvurunun *düşmesine* karar verilmesi gerekir.

B. 2020/28501, 2020/28557, 2020/28752, 2020/28786, 2020/28793, 2020/29022, 2020/29240, 2020/29244 ve 2020/29253 Numaralı Başvurular Yönünden

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru usulü*" başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler [...]"

23. İçtüzük' n "*Başvuru süresi ve mazeret*" başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu  ng r lmemişe ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

24. Anayasa Mahkemesi *Hüseyin Aşkan* ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun  n şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği * ğrenme* tarihinin esas alınacağını belirtmiştir. Anılan kararda bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceği ifade edilmiştir (*Hüseyin Aşkan*, ř  20-23).

25. Bu doğrultuda kullanicıların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP)  zerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti h lindedir bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (*Hüseyin Aşkan*, ř  26-29).

26. Başvuru konusu olayda Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. ve 8. Hukuk Dairelerinin farklı tarihlerde verdiği nihai kararlara ilişkin olarak UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan inceleme neticesinde ilgili kararların başvurucuların vekili tarafından ilk kez 14/7/2020, 16/7/2020 ve 17/7/2020 tarihlerinde okunduğu, başvurucuların bu tarihten itibaren otuz gün içinde ve en geç 13/8/2020 ve 17/8/2020 tarihlerine kadar bireysel başvuruda bulunmaları gerekirken bu tarihleri ge dikten sonra 1/9/2020 ve 2/9/2020 tarihlerinde başvuru yaptıkları anlaşılmıştır. Başvuru süresinin son gününün resm  tatil gününe denk gelmediği ve herhangi bir mazeret de bildirilmediği g r lm ştir.

27. Açıklanan gerekçelerle bu kısımdaki başvuruların *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurular Yönünden

28. Başvurucular, kadroya geçirilmeden önceki dönem çalışmalarının tespiti ve yıllık izin ücretinin tahsili talebine ilişkin açtıkları davalarda sundukları emsal kararlara aykırı hükümler verilmesi ve bu şekilde içtihat farklılığının uzun süre devam etmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve  şitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri s rm ştir.

29. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yargılama mercilerinin konuyu derinlemesine incelediği ve gerekçesini açıklayarak karar verdiği belirtilmiştir. Yargıtaya yapılan farklı bölge adliye mahkemesi kararları arasındaki uyumazlığın giderilmesine ilişkin başvuru sonucunda Yargıtayın Samsun Bölge Adliye Mahkemesi hukuk dairelerinin işin mevsimlik iş olarak nitelendirilmesine ilişkin kararlarının yerinde olduğuna ve uyumazlığın bu çerçevede giderilmesi gerektiğine hükmettiği ifade edilmiştir. Konuyla ilgili olarak Tarım ve Orman Bakanlığından ve Tokat İl  zel İdaresinden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucuların şik yetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu dile getirilmiştir. Mevcut başvuruda başvurucuların adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile

Anayasa Mahkemesi kararları ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması, ayrıca başvuruların süresinde yapıp yapılmadığının değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru konusu şikâyetlerinin Bakanlık görüşünde belirtilen kararlarla ilgili olmadığını, benzer davalarda davanın kabulü kararı doğrultusunda karar verilirken aksine karar verilmesinin süregelen ve derinleşmiş içtihat farklılığı oluşturduğunu belirtmiştir.

1. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucuların şikâyetinin özü, benzer nitelikteki davalarda farklı yönde kararlar verilmesine ilişkin olduğundan başvuru hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

31. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "*adil yargılanma hakkı*" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "*değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nun] metne dâhil*" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54).

32. Adil yargılanma hakkı, uyuşmazlıkların çözülmesinde hukuk devleti ilkesinin gözetilmesini gerektirmektedir. Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanması ve uygulanmasında gözönünde bulundurulması zorunlu olan bir ilkedir.

33. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013).

34. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı ve birden fazla biçimde yorumlanmasının mümkün olduğu durumlarda bunlardan hangisinin benimseneceği, derece mahkemelerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda derece mahkemelerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanınması bireysel başvurunun amacı ile bağdaşmaz. Anayasa Mahkemesinin kanunilik ilkesi bağlamındaki görevi, hukuk kurallarının birden fazla yorumunun hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediğini tespit etmektir (Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 81).

35. Özellikle aynı somut olay ve hukuksal durumdaki farklı kişilerce açılan davalarda birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşılması hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşebilir. Yargı mercilerinin anılan ilkelerin bir sonucu olarak kamuoyu nezdinde yargıya olan güveni muhafaza etme bakımından kararlarında belli bir istikrar sağlaması beklenir (*Hakan Altınca* [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 48).

36. Mahkemelerin maddi olgularla ilgili değerlendirme ve nitelermeleri ile mutlak şekilde bağlı olmaları söz konusu olmayıp bunları değiştirmeleri de mümkündür. Ancak maddi olgularla ilgili değerlendirmelerin aynı olay kapsamındaki diğer uyumsuzluklar yönünden kuvvetli delil teşkil edebileceği gözetildiğinde mahkemelerin daha önce ulaştıklarından farklı bir sonuca ulaşmaları durumunda bunun gerekçesini ikna edici bir şekilde ortaya koymaları beklenir (*Özlem Terzioğlu* [2. B.], B. No: 2014/19341, 21/11/2017, § 46).

37. Başvuruların konusu benzer şartlarda çalışan işçiler tarafından açılan davaların bir kısmının yargı mercilerinin farklı bir yaklaşım benimsemesi nedeniyle farklı sonuçlandırıldığına ve bu hususun yargılamanın hakkaniyetini zedelediğine ilişkindir.

38. Başvurucular, Genel Müdürlük nezdinde aralıklı işçi olarak çalışmaktayken 2005 yılında Genel Müdürlüğün lağvedilmesi sonucunda Tokat İl Özel İdaresinde görevlendirildiklerini ve çalışmalarının il özel idaresine bağlı olarak devam ettiğini ancak aralıklı çalışma döneminde kullanamadıkları yıllık izinlerine ilişkin ücretlerin kendilerine ödenmediğini ileri sürerek davalar açmıştır. Bu davalar başvurucuların aleyhine sonuçlanarak kesinleşmiştir.

39. Başvuru formlarında sözü edilen davaların işçilerin aralıklı çalıştırıldığı tespitine dayanılarak mevsimlik bir işte çalışıldığından söz edilemeyeceği, aralıklı çalışan işte yıllık ücretli izin hakkının doğduğu gerekçesiyle kabul edildiği anlaşılmıştır. Başvuruya konu yargılamalarda ise başvurucuların çalışmalarının mevsimlik iş olarak değerlendirilerek yıllık ücretli izin haklarının bulunmadığı neticesine varılmıştır. Yapılan işin nitelendirilmesinden kaynaklanan bu farklılık dikkate alınarak (mevsimlik/aralıklı çalışma) inceleme yapılmak suretiyle Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. ve 8. Hukuk Daireleri tarafından verilen kararların yeterli gerekçe içerdiği görülmüştür. Ayrıca anılan kararların belirli bir hukuksal temele dayandığı saptanmıştır. Bu bağlamda benzer şartlarda çalışan işçiler tarafından açılan davalarda farklı yönde kararlar verilmesinin hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşecek şekilde bireylerin hukuka duyduğu güveni sarsıcı bir nitelik arz etmediği ve başvuru konusu yargılamaların hakkaniyetinin zedelenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

40. Diğer yandan başvurucular vekili tarafından 17/8/2020 tarihinde İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. ve 29. Hukuk Dairelerinin kararları ile işbu başvuruya konu edilen Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. ve 8. Hukuk Dairelerinin kararları arasında uyumsuzluk bulunduğu belirtilmiş ve bu uyumsuzluğun giderilmesi talep edilmiştir.

41. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulunun 29/4/2021 tarihli ek kararıyla bölge adliye mahkemeleri kararları arasında hüküm uyumsuzluğunun doğduğu, uyumsuzluğun Samsun Bölge Adliye Mahkemesinin 7. ve 8. Hukuk Dairelerinin görüşleri doğrultusunda giderilmesi gerektiği kanaatiyle dosyanın Yargıtaya gönderilmesine karar verilmiştir.

42. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin kesin olarak verdiği 7/12/2021 tarihli bölge adliye mahkemesi kararları arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi istemine dair kararında, başvuruçuların Genel Müdürlük bünyesindeki çalışmalarının mevsimlik iş olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği ve söz konusu dönem için yıllık izne hak kazanıp kazanmadıkları noktasında uyumsuzluğun bulunduğu belirtilmiştir. İşyerindeki işin niteliği ile işverenin ve işyerinin faaliyetleri dikkate alındığında mevsim şartlarına göre belli dönemlerde daha fazla işgücüne ihtiyaç duyulması ve çalışmanın belli bir mevsimde yoğunlaşmasının kaçınılmaz olduğu, hâl böyle olunca başvuruçuların Genel Müdürlük bünyesindeki çalışmalarının mevsimlik iş olarak kabul edilmesi ve buna göre yıllık ücretli izne hak kazanıp kazanmadıklarının belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Mevsimlik işçilerin yıllık ücretli izne hak kazanıp kazanmayacakları bakımından uyulması gereken kuralların ise gerek 4857 sayılı Kanun gerekse Hukuk Genel Kurulu ve Dairelerince benimsenen ilke ve esaslar ile belirlendiği vurgulanmıştır. Başvuruçuların Genel Müdürlük bünyesindeki çalışmalarının fasıllı çalışma olarak değerlendirilemeyeceği, niteliklerinden ötürü bir yıldan az süren mevsimlik iş sözleşmesi ile çalışan işçilerin yıllık ücretli izin hakkından yararlanamayacağı ancak mevsimlik iş kapsamındaki çalışmanın yılda on bir ayı aşması hâlinde sadece o yıl için yıllık ücretli izin hakkından yararlanılabileceği değerlendirilmiştir. Buna göre Samsun Bölge Adliye Mahkemesinin 7. ve 8. Hukuk Dairelerinin işin mevsimlik iş olarak nitelendirilmesine ilişkin kararlarının yerinde olduğu ve uyumsuzluğun bu çerçevede giderilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

43. Bu itibarla istinaf mahkemeleri kararları arasında hukuki yorum farklılığının bulunduğu, bu durumun Yargıtayca başvuruya konu nihai kararlar kapsamında giderildiği, dolayısıyla başvuruların hukuk kurallarının yorumlanması ve delillerin değerlendirilmesi kapsamında kaldığı anlaşılmıştır.

44. Açıklanan gerekçelerle başvuruların *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

45. Başvuruçular, yargılama sırasında ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması gerektiğini iddia ettikleri hâlde bu iddialarının karşılanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

47. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

48. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı gerekçeli karar hakkı güvencesini de kapsamaktadır (daha geniş değerlendirme için bkz. *Abdullah Topçu* [1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, § 75). Nitekim Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*" denilerek mahkemelere kararlarını gerekçeli yazma yükümlülüğü yüklenmiştir. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (*Yasemin Ekşi* [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) mahkemelerin davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli

karardan anlaşılmalıdır. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (*Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt vermeyi gerektiren usul ya da esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (*Sencer Başat ve diğerleri*, § 39).

49. Öte yandan istinaf/temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararını uygun bulması hâlinde bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus istinaf/temyiz merciinin bir şekilde istinafta/temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, mahkemenin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Yasemin Ekşi*, § 57). Ancak istinaf/temyiz incelemesi sırasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların istinaf/temyiz merciilerince cevapsız bırakılması gerekçeli karar hakkının ihlaline neden olabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. *Caner Kandırmaz* [2. B.], B. No: 2013/3672, 30/12/2014, § 31).

50. Somut olayda Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. ve 8. Hukuk Dairelerinin 4857 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasaya uygun olup olmadığı yönünden bir denetim yapmadığı gözlemlenmiştir. Başvurucular istinaf dilekçelerinde ücretli yıllık izin hakkının anayasal bir hak olduğunu, kanun koyucu tarafından anayasal bu hakkın mevsimlik ve kampanya işlerde çalışan işçiler yönünden ortadan kaldırıldığını, dolayısıyla ayrımcılığa maruz bırakıldıklarını ileri sürerek ilgili kuralın Anayasa'ya aykırı olduğunu belirttikleri hâlde Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. ve 8. Hukuk Dairelerinin bu iddiaya ilişkin bir değerlendirme yapmadığı görülmüştür.

51. Anayasa'ya uygunluk değerlendirmesinin yapılması Anayasa Mahkemesinin tekelinde olmasa da kuralın Anayasa'ya aykırı olduğunun tespiti hâlinde bunu iptal etme yetkisi sadece Anayasa Mahkemesine aittir. Dolayısıyla tesis edilmiş idari işlemleri hükümsüz kıldığı kabul edilen ve derdest davaların sonucunu etkileyen kanun hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olduğu itirazının öne sürülmesi durumunda derece mahkemelerinin bu itirazları ilgili ve yeterli gerekçeyle karşılaması oldukça önemlidir. Nitekim Anayasa'nın mahkemelerin itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmaya ilişkin hükümleri düzenleyen 152. maddesinin ikinci fıkrasında Anayasa'ya aykırılık iddiasının ciddi görülmemesi durumunda bu iddianın temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanacağı düzenlenmekle davanın taraflarınca ileri sürülen ve yeterli ölçüde temellendirilebilen Anayasa'ya aykırılık iddialarının karşılanması gerekliliğine işaret edilmiştir. Derece mahkemelerinin itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurma zorunluluğu bulunmasa da kanun hükümlerini iptal etme konusunda tek yetkili merci Anayasa Mahkemesi olduğuna göre Anayasa Mahkemesine başvurulmasını gerekli görmediklerinde bunu gerekçelendirmeleri beklenir. Aksi takdirde başvuru sahiplerinin medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili esaslı iddiaları cevaplandırılmamış, uyumsuzluğun esası tam manasıyla çözüme kavuşturulmamış olacaktır (*Hilmi Kocabay ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 85).

52. Başvuruya konu davalarda Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 7. ve 8. Hukuk Daireleri temel olarak niteliklerinden ötürü bir yıldan az süren mevsimlik veya kampanya işlerinde çalışanlara 4857 sayılı Kanun'un yıllık ücretli izinlere ilişkin hükümlerinin uygulanamayacağına ilişkin kuraldan hareketle bir değerlendirme yapmış ancak bu hükmün başvuruçuların ileri sürdüğü Anayasa'nın 10. ve 50. maddelerine aykırılık taşıyıp taşımadığı yönünden bir incelemede bulunmamıştır. Bu hâliyle 4857 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddialarına dair başvuruçulara ilgili ve yeterli bir gerekçenin sunulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

54. Başvuruçular, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile ayrı ayrı 40.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

55. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

56. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

57. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruçuların maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucu Memet Çakmak yönünden 2020/28768 numaralı başvurunun *başvurucunun ölümü* nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 1. 2020/28501, 2020/28557, 2020/28752, 2020/28786, 2020/28793, 2020/29022, 2020/29240, 2020/29244 ve 2020/29253 numaralı başvuruların *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurular yönünden hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer başvurular yönünden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli tablonun (F) sütununda gösterilen istinaf mahkemelerine iletilmek üzere ekli tablonun (Ç) sütununda belirtilen ilgili mahkemeye GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Ekli tablonun (D) sütununda belirtilen yargılama giderinin ilgili satırda gösterilen başvurulara ÖDENMESİNE, ekli tablonun (E) sütununda gösterilen aynı avukat tarafından temsil edilen başvurulara 30.000 TL vekâlet ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 26/2/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.